

Slovo k povzbuzení na neděli 3. října 2021, na 27. neděli v mezidobí – B
Biblická čtení: Gn 2,18-24; Ž 128; Žid 2,9-11; Mk 10,2-16

Milé sestry, milí bratři,

vůbec se jen pokusit otevřít v nynější rozjitřené době témata v dnešním Božím slově – v prvním a evangelijním čtení – vyslovená je takřka otevřením pověstné „Pandořiny skříňky“. Přesto nám je dnešní liturgie slova předkládá. A tak zkusme aspoň na chvíli zapomenout na často tak vyhocený společensko-politický diskurz, zkusme abstrahovat od všech ideologizací a antiideologií, které okolo daných témat krouží. Pokusme se na to vše aspoň na chvíli jakoby zapomenout a zkusme se – kéž by s patřičnou interpretační pokorou – zaposlouchat do samotného Božího slova. To má být přeci světlem, Božím zjevením toho, co je a co není dobré, co je oním Bohem stvořeným dobrým řádem, ideálem života nás lidí na zemi. A zkusme být v takovém naslouchání možná trochu podobni dětem, které ještě nejsou zatíženy problémy nás dospělých; vždyť jim patří nebeské království.

V prvním čtením z knihy Genesis máme před sebou druhou část nejstarší biblické obrazné zprávy o stvoření člověka, obraz „dotvoření“ živé ženy (Evy) z boku, z jednoho z žeber spícího muže (Adama). Geniálně toto postupné tvoření člověka jako muže a ženy ztvárnil autor slavného Žitavského postního plátna z roku 1472, plátna oddělujícího presbytář od lodí v době postní, plátna, na kterém autor na devadesáti obrázcích zachytil celé biblické dějiny. Dva z nich jsou právě věnovány stvoření člověka. Na prvním je Božím Synem tvořen člověk s androgynními rysy, dle postavy částečně muž a částečně žena. Teprve na druhém z obrázků, kdy Boží Syn, tvůrčí ruka Otcova, z Adamova boku přímo vytahuje Evu, se začnou jasně rýsovat jejich mužské a ženské rysy. Tak je člověk dotvořen.

Co tedy v biblické obrazné zprávě – čtené spolu s mladší zprávou z první kapitoly a třeba i obohacené intuicí pozdně středověkého mistra – můžeme a snad i máme číst?

Že Bůh stvořil člověka jako muže a ženu. Že tato binarita muže a ženy je součástí lidské přirozenosti, její dokonalosti. Že muž a žena jsou si bytostně rovni. Že mají k sobě tíhnout, opustit své rodiny, z nichž pocházejí, stát se jedním člověkem, jedním tělem, založit rodinou novou a předat život dál.

V alegoričtějším výkladu dotvoření ženy můžeme číst, že právě vztahovost je podstatnou vlastností lidství; opravdu není dobré, aby byl člověk sám.

V obrazu dotvoření člověka je zároveň i archetyp toho, co se děje, má dít stále znovu a znovu: Že to je někde v hloubi spleti lidských vztahů a osudů sám Bůh, který konkrétního muže a konkrétní ženu, povolává je k existenci, předem vyhlédl k tomu, aby se zrovna ti dva stali jedním tělem; když se do sebe skutečně a trvale zamilují, mohou doufat, že to je sám Hospodin, který je povolal ke společnému životu.

A tak dále...

V evangelijním úryvku máme před sebou především Kristovu odpověď na otázku farizeů, zda se muž s ženou mohou rozvést. Pán Ježíš nejenže odpovídá, že ne, neboť «co Bůh spojil, člověk nerozlučuj», ale navíc toto své ne odůvodňuje samotným řádem stvoření, přirozeným zákonem, stejně jako samu stvořenost člověka jako muže a ženu: «Na začátku při stvoření však Bůh učinil lidi jako muže a ženu. Proto opustí muž otce i matku, připojí se ke své ženě, a ti dva budou jeden člověk. Už tedy nejsou dva, ale jeden. A proto: co Bůh spojil, člověk nerozlučuj». Jsou to ostatně slova, ve kterých už starobylá tradice přečetla povýšení manželství na svátost a také přesvědčení o jeho nerozlučitelnosti odpovídající samotnému řádu stvoření.

Slova Písma svatého mají jistě mnoho navzájem se podmiňujících a protínajících rovin – od doslovné až po vysloveně obraznou – , ale zdá se, že výše zmíněné nemůžeme v dnešních úryvcích nečíst...

Jenže: Co když někomu se život nějak zamotá, a třeba ani ne z vlastní viny, a jeho manželství se rozvede a nové se uzavře? Co když někdo nedokáže být jedním tělem se svou milou, se svým milým až jako vrchol, až v manželství? Anebo co když někdo cítí náklonnost k osobě stejného pohlaví či se dokonce cítí být někým jiným, než biologicky je?

To jsou nesmírně vážné otázky, zvláště pro toho, koho se osobně týkají, otázky nemající zpravidla nějakou jednoduchou odpověď...

Aniž bychom tedy otevírali onu „Pandořinu skříňku“, jak to nakonec přesně je anebo jak se má chovat společnost, snad se můžeme odvážit říci ve světle dnešního Božího slova následující:

Zaprvé, že Bůh v žádném případě nikoho nikdy neopouští. Ani toho, komu se nějak zašmodrchal život. Ani toho, kdo hřeší proti šestému či devátému přikázání. Ani toho, kdo to má s intimními náklonnostmi či psychosexuální identitou – ať už skutečně či zdánlivě – nějak jinak. Už svatý Irenej, církevní otec 2. století a první velký systematik, přeci učí, že Bůh Adama a Evu nikdy nepustil ze svých rukou; ani po hříchu, ani po vyhnání z ráje. A svatý Jan Zlatoústý, další církevní otec a velký kazatel druhé poloviny 4. a začátku 5. století, je zase přesvědčen, že Bůh vyhnal Adama a Evu z ráje jen na cestu, která opět vede zpět, aby oni nikdy nepřestali toužit po návratu a mohli se snadno ve svém útěku obrátit.

Ano, něco je hřích, něco nedokonalost, něco je následek naší všemožné porušenosti, nedokonalosti či poruchovosti. Něco je změnitelné, něco ne. Jsou hříchy, od kterých se člověk může snadno odvrátit, jsou takové, u nichž mu to z různých důvodů nejde, anebo to zatím ani nechce, neumí chtít...

Cestou z tohoto stavu ale není popřít skutečnost samu, negovat to, co se snažíme v Písmu svatém číst jako zjevenou pravdu o lidské přirozenosti. Ani není cestou přestat hřích nazývat hříchem a všemožně se snažit ze všeho vyvinit. To je tak trochu spíše cestou do pekel.

Cestou do nebe je spíše pokorně si přiznat tu či onu svou slabost, hříšnost, porušenost, nedokonalost. A i třeba svou neschopnost dostat tomu či onomu ideálu, vymanit se z té či oné slabosti, aspoň prozatím. Navíc některé poškozené stavy a vztahy opravdu nejsou napravitelné, život jde prostě dál.

Mnohem důležitější je nepřestat vnímat Boží blízkost a dobrotu, necítit se vyloučení z Boží lásky, i když jsme se ráji nějak vzdálili. A snažit se – i navzdory té či oné nemoci vlastního života – stále věřit, doufat a hlavně milovat, nikomu svou slabostí či porouchaností neublížovat. A to, co nám jde změnit a napravit, snažit se také změnit a napravit, obrátit se. A především být pokorní, před Bohem i před lidmi, před přirozeným řádem, pro svou slabost...

Slavný název ještě slavnější knihy velkého německého morálního teologa Bernharda Häringa *Láska je víc než přikázání* je sice třeba opatrně a pokorně aplikovat. Jde-li však o opravdovou lásku, která má na mysli slávu Boží a dobro a spásu člověka, má v sobě Häringova životní teze mnoho útěšně inspirativního. Konečně, podle míry lásky – přijaté a dané dál – přeci budeme souzeni.

A ve světle dnešních témat navíc nezapomeňme, že jsou lidé, kteří sice mají „šestku a devítku“ v pořádku, ale jinak mohou být bohužel zcela bez lásky, otevřenosti, lidmi žijícími jen pro svou zdánlivou dokonalost, sami pro sebe. Na posledním soudu možná může leckterý pokorný milující hříšník – třeba i smilník a cizoložník – dopadnout lépe. Hříchy ze zloby a ze sobectví jsou přeci asi vždy mnohem horší než hříchy z lásky...

Milé sestry, milí bratři, nenegujme pyšně pravdu, neztrácejme ideál, mějme jej stále před sebou, přiznejme si, že jej z různých důvodů nežijeme, a snažme se k němu směřovat. Ale především a za žádných okolností neztrat'me víru, naději a lásku, vztah s Bohem a vztah s druhými lidmi; vždyť «není dobré, když člověk je sám».